

ВПЛИВ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА

Статтю присвячено безпеці особистості, публічній безпеці, безпеці суспільства та в країні в цілому. У статті розглядаються питання, пов'язані з проблемою психологічної безпеки особистості. Проаналізовано психологічні чинники що впливають на забезпечення безпеки особистості; порушено питання глобалізації; розглянуто підходи до розуміння таких найважливіших понять, як безпека, безпека особистості, публічна безпека. Окремо досліджується категорія безпеки. У роботі вказано, що проблема безпеки людини стає сьогодні першочерговою у зв'язку зі збільшенням кількості екстремальних подій, включаючи локальні збройні конфлікти, терористичні акти, техногенні й природні катастрофи, міжнаціональну й релігійну ворожнечу, незадоволеність умовами життя

Ключові слова: психологічні чинники, психологічна безпека особистості, психічне здоров'я, безпека, безпека особистості, публічна безпека, безпека суспільства.

Постановка проблеми. *Питання психологічної безпеки особистості турбують не тільки фахівців, а й усе суспільство. Багато чинників впливають на забезпечення безпеки особистості; отже й на забезпечення як публічної безпеки, так й безпеки суспільства в цілому. Окремо слід дослідити таку категорію, як безпеки. Аналіз психологічних чинників є значущим не тільки в контексті особистої безпеки, але й у контексті безпеки суспільства*

Останнім часом у світі спостерігається стійка тенденція до посилення негативних соціально-політичних чинників, що повною мірою стосується й України. Наше суспільство переживає характерний перелом в усвідомленні прав і свобод людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зв'язки між мобільністю і соціальною адаптацією були

Мабуть тисячоліття, з моменту виникнення держави, проблема безпеки в цілому зводилася тільки до розуміння безпеки самої держави. Проте, єдиним і неподільним суб'єктом соціуму є людина, яка виступає як особистість на рівні соціальних зв'язків. Саме особистість і є точкою відліку різних соціальних систем.

Психіка людини тісно пов'язана з безпекою її життєдіяльності. Небезпеки, які впливають на людину, не можна розцінювати ані як подію, яка породжена тільки зовнішньою стимулюючою ситуацією, ані як результат рефлекторної реакції організму людини на неї. Вплив цих небезпек зумовлюється психофізіологічними властивостями людини.

Дослідженнями психологічних аспектів особистої безпеки й безпеки в загалі займалися багато вітчизняних науковців, таких як О.М. Бандурка, В.І. Барко, С.П. Бочарова, М.Й. Варій, М.І. Єнікєєв, О.В. Землянська, О.І. Кудерміна, В.О. Лефтеров, Т. М. Малкова, В.С. Медведєв, С.Д. Максименко, І.І. Приходько, О.В. Тімченко, В.І. Осьодло, С.І. Яковенко та інші.

Оцінкою психологічної безпеки особистості займалися Р.В. Агузумцян, І.О. Баєва, Г.В. Грачев, О.Ю. Зотова, Т.І. Колеснікова, *Т.М. Краснянська*, Н.А. Лизь, О.Б. Мурадян, Я.В. Подоляк, *Г.Г. Почепцов*, С.Ю. Решетіна, *та ін.*

З юридичної точки зору цими питаннями займалися такі відомі вчені, як Е.Е. Гензюк, Є.В. Додін, М.І. Нікулін, О.І. Остапенко та інші. Крім цього, окремі аспекти досліджень із питань вивчення особистості відображені в роботах В.Б. Авер'янова, О.М. Бандурки, Ю.П. Бітяка, І.П. Голосніченка, В.К. Колпакова, Т.О. Коломоєц, А.Т. Комзюка, Д.М. Лук'янця та багатьох інших учених. В працях вчених-кримінологів : Ю.М. Антоняна, І.М. Даньшина, О.М. Джужи, А.П. Закалюка, А.Ф. Зелінського, В.М. Кудрявцева, С.А. Тарарухіна та інших.

Мета статті – визначити взаємозв'язок психологічних чинників особистої безпеки та забезпечення безпеки суспільства.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. Особистість має принципову соціальну цінність і значимість. Тільки в суспільстві людина стає особистістю завдяки включенню в суспільні відносини, хоча функціонально-історичний розвиток особистість й суспільство проходять одночасно. Однак, й суспільство розвивається завдяки діяльності людей у формі їх спільної діяльності. Рівень розвитку особистості залежить від рівня громадських зв'язків. При цьому розвиток особистості проходить тільки тоді, коли вона має можливість вибору своєї поведінки. Так, можна зазначити, що свобода особистості зумовлює її безпеку. Як відомо, всяке знання починається з базових понять досліджуваної проблеми, а саме: «психологічні чинники», «безпека», «безпека особистості», «публічна безпека».

На написання цієї статті підштовхнула зацікавленість цими питаннями, що ґрунтується на проблемах, що існують сьогодні в Україні. Наприклад такі складові, як психологічна безпека особистості – законослухняного громадянина, забезпечення публічної безпеки для цієї особи, а також, з іншого боку, психологічні чинники що впливають на публічний порядок і публічну безпеку. На нашу думку, це не тільки особливо важливі, а й цікаві питання, які виникають під час діяльності щодо недопущення правопорушень і порушення безпеки звичайних громадян.

Перед дослідженням психологічних чинників безпеки особистості звернемося до розгляду категорії «безпека». Треба відзначити, що багаторічний досвід дослідження цих питань, показало, що незважаючи на повсякденне застосування, загальноприйняте наукове визначення безпеки відсутнє. Так, І.І. Приходько відзначає, що це положення зумовлено особливою складністю й внутрішньою суперечливістю фундаментального поняття «безпека», значеннєве

наповнення якого формується досить тривалий історичний період [1, с. 118]. Також він продовжує: "Термінологічний аналіз цього поняття показав, що у різних субкультурах світу сформувалися, в основному, схожі уявлення про безпеку, провідними складовими якої є: захищеність особистості; відсутність загроз для людини; умова перебування людини поза небезпекою. У численних сучасних визначеннях особлива увага звертається на психічний стан людини, пов'язаний, в основному, зі спокійним, надійним перебуванням у сьогоденні, не виключаючи можливість трансформації в майбутньому.

Деякі історичні нарисів, які ми вже згадували в попередніх працях [2]. Акцентуємо, що проблема безпеки суспільства існує стільки, скільки існує саме суспільство. у зв'язку із цим вона з давніх часів знаходила певне відображення в тих чи інших політичних, правових, релігійних та інших теоріях, поглядах, ідеях. Ще в Стародавній Греції та Стародавньому Римі, зокрема в працях Платона, Сенеки, Сократа та інших мислителів, почали зароджуватися перші поняття елементів безпеки. Так, згідно з «договірною теорією» (Епікур, Дідро, Спіноза) однією з причин виникнення держави вважалося укладення членами античних суспільств спеціальної угоди («суспільного договору») для подолання хаосу й ворожнечі «природного стану». іншими словами, переслідувалася мета забезпечення безпеки як самого суспільства, так і кожного з індивідів.

Пізніше, за часів тисячолітнього панування монархій, ця концепція зводилася до забезпечення безпеки монарха, панівних станів (класів) і самої монархії. Проте на початку відродження та Просвітництва об'єктами безпеки стають людина, товариство, держава. При цьому остання, тобто держава, вважалася й суб'єктом безпеки.

Основи сучасної теорії держави та політичних наук в своїх творах заклали видатні мислителі епохи відродження, зокрема М. Макіавеллі («Государ») і Т. Гоббс («Левіафан»). В них безпека визначалася як «засіб колективного захисту» у війні «всіх проти всіх», як основа держави. Скажемо так, безпека, що гарантується державою, визначалася як основа виживання й розвитку людини «як істоти, цивілізованої дією смерті» [3, с. 82]. Пізніше аналітичні елементи безпеки ми знаходимо в роботі І. Канта «Про вічність миру», у роботах Г.В. Гегеля «Філософія історії», «Філософія права». отже, безпека розумілася як комплекс сформованих та оптимально збалансованих зовні та внутрішньополітичних умов, що становлять основу комфортної життєдіяльності людей і гарантують позитивний результат будь-якої зміни, що відбувається в ній [4, с. 15–16].

У сучасних наукових дослідженнях більшість науковців, аналізуючи поняття «безпеки», підкреслюють, що це стан позитивного функціонування і розвитку соціальних, економічних, технічних, екологічних і біологічних систем, який унеможливує загрози для стійкого розвитку суспільства, держави, економіки та особистості, а також їхню залежність від інших держава чи окремих людських угруповань [5, с.272].

Як зазначає І.О. Баєва [6, с. 65-66], останнім часом з'явилися нові підходи до розуміння безпеки. Так, М.М. Рибалкін здійснює спробу філософського осмислення природи безпеки і формулює передумови становлення філософії безпеки [7]. Він визначає існування двох підходів. Перший – виходить з об'єктивного розуміння безпеки «як прояву об'єктивної природи об'єктів або – в системній термінології – різних матеріальних і соціальних систем зберігати стійкість (свою якість) при різних негативних явищах» [7, с. 43]. Наступний підхід, ґрунтується на визнанні суб'єктивного характеру феномена безпеки. «У зв'язку з цим виникнення феномена безпеки розглядається в контексті забезпечення захищеності, як самої людини, так і інтересів, цінностей і т.п.» [7, с. 44].

Взагалі поняття «безпека» зазвичай розглядався як «відсутність небезпеки, схоронність, надійність». тобто сенс слова можна тлумачити в дії – забезпечити відсутність небезпеки, зберегти цей стан, надійно його оберігати, захищати.

Значимо, що «безпека суспільства» – загальний термін визначення зусиль, спрямованих на подолання сучасних загроз безпеці суспільства. Поняття «безпеки суспільства» сформувалось внаслідок усвідомлення феноменів ідентичності та згуртованості суспільства як джерел нестабільності. Безпека суспільства – це новий вимір, який зараз створюється. Вона повинна заповнити відстань між безпекою держави та захищеністю людей [5, с.6].

У свою чергу, з безпеки окремої особи складається безпека суспільства в цілому. Відповідно, звертаючи увагу на безпеку пересічного громадянина, тобто особи, яка є так би мовити спостерігачем, треба зазначити, що людина в сучасному світі постійно перебуває під тиском несприятливих обставин та небезпек, що загрожують її благополуччю, суспільному становищу та навіть життю. Динамічні трансформації світової системи, держав та суспільств, кризи та нестабільність, що є їх наслідками, зумовлюють різноманітні загрози – глобальні проблеми, нерівномірність економічного розвитку, тероризм та інші форми ризиків, які позбавляють людину впевненості у майбутньому. Відповідно людина намагається відновити цю впевненість, а отже побудувати самостійно і в співпраці з іншими таку систему безпеки, що гарантувала б їй і суспільству найбільш можливий її рівень. Безпека особи, що є відповіддю на такі потреби людини, охоплює все більше сфер людського життя, а отже вбудовується у систему безпеки, що включає значну кількість рівнів та видів, тобто у систему загальної безпеки [8].

При дослідженні психологічної безпеки, треба відзначити, що особистість виступає центральною фігурою у зв'язці «небезпека – безпека». Враховуючи положення історико-еволюційного методу пізнання, зазначимо, що «ключ до розуміння природи людини лежить не в ньому самому як деякому тілесному об'єкті, а в тих різних системах, в яких здійснюється його життя» [9, с. 81]. Таким чином, має важливе значення комплексний підхід до вивчення як психологічної безпеки особистості, так і безпеки в цілому.

Важливість вивчення проблеми психологічної безпеки особистості на сьогодні беззаперечним. Психологи зараз доводять: «Безпека – необхідна умова розвитку будь-якої системи... Людина може розвиватися тільки в середовищі з певними параметрами, і одним з найбільш істотних є психологічна безпека» [10].

Психологічну безпеку вчені пропонують розглядати на різних рівнях, в тому числі на рівні локального середовища проживання і на рівні особистості [11, 34]. У першому випадку мається на увазі взаємодію особистості з середовищем (у тому числі і локальної), причому саме взаємодія, взаємовплив, взаємозв'язок, а не протиставлення особистості і середовища. На погляд авторів статті "Психологічні аспекти безпеки особистості", допустимо розгляд даного феномена, як на макро, так і на мікрорівні [12]. По-другому випадку враховуються особливості особистості [13]. На нашу думку, умовно їх можна сформулювати як загальний рівень та конкретний.

Зазначимо, в цьому руслі відзначає І.І. Приходько, що у науці психологічна безпека розглядається у межах: (1) національної безпеки; (2) соціального корпоративного середовища; (3) психічних процесів, станів та властивостей людини. Цікаво, але він вказує, що психологічна безпека присутня практично в усіх видах національної безпеки (соціальна, воєнна, інформаційна, політична, економічна, медична, правова, демографічна тощо). Проте, не зазначає зовсім публічну безпеку [1].

Доцільно було б нагадати, що ж таке небезпека, а це – сукупність умов і чинників, які спричиняють порушення нормального функціонування й розвитку людини чи суспільства. Процес впливу небезпеки на ту чи іншу систему має певну структуру. Структура цього процесу зберігається зі структурою будь-якої дії. Можна виокремити статичний і динамічний аспект процесу впливу небезпеки. Статичний аспект містить: джерело (суб'єкт) небезпеки; об'єкт, якому загрожує небезпека; засіб, яким джерело небезпеки впливає на об'єкт небезпеки. Динамічний аспект містить: ціль, яку ставить джерело небезпеки щодо об'єкта; процес самого впливу джерела небезпеки на об'єкт; результат цього впливу [5, с. 274].

Так, виходячи із вищевикладеного звернемося до обговорення саме психологічних чинників (аспектів) безпеки. На першому місці, істотно – це оточення людини, фізичного і соціального світу; другий - його психічний світ, психологічні ресурси, цінності, переживання, відносини з точки зору внутрішньої сутності людини [6, с. 66-67].

З середини минулого століття категорія безпеки активно використовується серед робіт дослідників гуманістичної орієнтації. Так, А. Маслоу, виділяв в числі п'яти «рівнів» потребу в безпеці та захисті. Сюди включені потреби: в організації, стабільності, в законі і порядку, в передбачуваності подій, в свободі від таких загрозливих сил, як хвороба, страх і хаос. А. Маслоу припустив, що певні типи невротичних дорослих людей в основному мотивовані пошуком безпеки [14, с. 487].

Розвиваючи «гуманістичний психоаналіз», Е. Фромм говорив про те, що небачена свобода від жорстких соціальних, політичних, економічних і релігійних обмежень зажадала компенсації у вигляді почуття безпеки і почуття приналежності до соціуму. Він вважав, що ця прірва між свободою і безпекою стала причиною безпрецедентних труднощів в людському існуванні [14, с. 248-249].

Виділяють комплекс чинників, що збільшують індивідуальну схильність людини до небезпеки. До них можна віднести особливості темпераменту, функціональні зміни в організмі, дефекти органів відчуття, незадоволення даним видом діяльності. Пояснюється це особливістю еволюційного розвитку людини: психіка – найважливіше у цьому розвитку. Розвиток психіки – це результат еволюції нервової системи під впливом навколишнього середовища.

Визначають: психіка – це здатність мозку відображати об'єктивну дійсність у формі відчуттів, уявлень, думок та інших суб'єктивних образів об'єктивного світу. Психіка людини проявляється у таких трьох видах психічних явищ: психічні процеси, психічні стани, психічні властивості. Психічні процеси – це короточасні процеси отримання, переробки інформації та обміну нею (наприклад, відчуття, сприйняття, пам'ять і мислення, емоції, воля тощо); психічні стани відображають порівняно тривалі душевні переживання, що впливають на життєдіяльність людини (настрій, депресія, стрес); психічні властивості – сталі душевні якості, що утворюються у процесі життєдіяльності людини і характеризують її здатність відповідати на певні дії адекватними психічними діями (темперамент, досвід, характер, здібності, інтелект тощо). Психіка людини тісно пов'язана з безпекою її життєдіяльності. Небезпеки, які впливають на людину, не можна розцінювати ані як подію, яка породжена тільки зовнішньою стимулюючою ситуацією, ані як результат рефлекторної реакції організму людини на неї. Вплив Цих небезпек зумовлюється психофізіологічними властивостями людини [15].

Експерти в галузі безпеки життєдіяльності стверджують, що більшість травм у побуті та на виробництві відбувається з вини самих потерпілих. Відомий вислів Сократа: “Я вирішив, що перестану займатися вивченням неживої природи і спробую зрозуміти, чому так стається, що людина знає, що добре, а робить те, що дає зворотний результат”, служитиме відповіддю на цей стан.

Чинники, що стійко підвищують індивідуальну імовірність наразитись на небезпеку постійні функціональні зміни в нервовій системі або інших системах чи органах, що мають хворобливий характер або близький до цього стан. Такі зміни не означають непрацездатності, однак можуть чинити несприятливий вплив на людину з точки зору її безпеки (наприклад, головні болі, серцеві захворювання, цукровий діабет та ін.) [16].

Коротко зупинимось на такому компоненті психологічної підсистеми будь-якої безпеки, як психічне здоров'я окремих громадян. Відзначимо, що А. Маслоу констатував: психічне здоров'я – це наслідок повної задоволеності. Згідно з його

поглядами, здорова людина – це щаслива людина, яка живе в гармонії сама зі собою, не відчуває внутрішнього розладу і т. ін. Психічно здоровим людям, згідно з А. Маслоу, властиві, зокрема,: здатність любити і бути любленими, відсутність підозрілості; відмова від усіх засобів внутрішнього захисту, безмежна довіра в любовних стосунках, взаємна турбота і відповідальність, внутрішня гармонія, життєрадісність та ін. [5, с.278].

Максименко С.Д. розумів психічне здоров'я як аспект здоров'я загалом, який наголошує на етапі душевного комфорту, відсутності патологічних психічних виявів і здатності до ефективної діяльності й саморегуляції відповідно до власних (відрефлексованих) цілей та інтересів людини. Сам Варій М.Й. визначає психічне здоров'я людини, як наявність у її психіці активних і пасивних залежних патернів, що постійно генерують позитивний психоенергетичний потенціал, який забезпечує усвідомлене позитивне сприйняття навколишнього світу, гармонію з ним і з собою, особистісний оптимізм та задоволення від життя [5, с.278].

Говорячи взагалі про особистість, неможливо не сказати про мотив тієї чи іншої поведінки. Так, Антонян Ю.М. акцентує: «Мотиви виражають найбільш важливі риси та якості, потреби й прагнення особистості. Тому обґрунтовано стверджувати, що які мотиви, така й особистість, і навпаки, а тому вони є найбільш повної й точної її характеристикою» [17, с. 102]. У науковій літературі мотив найбільш часто пов'язують із поняттям потреб Тарарухін С.А. зазначає: «Поняття мотив як компонент особистості включає систему потреб і спонукань, інтересів, які формуються на їх основі та стають домінуючими в поведінці й діяльності» [18, с. 68]. у свою чергу під потребою розуміють «недолік тих предметів і явищ, які створюють умови фізичного й духовного існування суб'єкта, які необхідні для фізичної й духовної активності суб'єкта» [19, с. 44].

Звертаючи увагу на безпеку пересічного громадянина, тобто особи, яка є, так би мовити, спостерігачем, треба відзначити, що людина в сучасному світі постійно знаходиться під тиском несприятливих обставин і небезпек, що загрожують її благополуччю, громадському статусу й навіть життя.

Динамічні трансформації світової системи, держав і суспільств, кризи та нестабільність, які є їх наслідками, обумовлюють різні загрози, зокрема глобальні проблеми, нерівномірність економічного розвитку, тероризм та інші форми ризиків, які позбавляють людину впевненості в майбутньому. відповідно, людина намагається відновити цю впевненість, а отже, побудувати самостійно та в співпраці з іншими таку систему безпеки, яка гарантувала б їй і суспільству найбільш можливий її рівень. Безпека особи, що є відповіддю на такі потреби людини, охоплює все більше сфер людського життя, а отже, вбудовується в систему безпеки, включає значну кількість рівнів і видів, тобто в систему загальної безпеки [8].

У свою чергу з безпеки окремої особистості складається безпека суспільства в цілому. відзначимо, що «безпека суспільства» – загальний термін для визначення зусиль, спрямованих на подолання загроз безпеці суспільства.

Безпека суспільства – це новий вимір, який зараз створюється. вона повинна заповнити відстань між безпекою держави й захищеністю людей [20, с. 6].

Наприкінці ХХ століття відомий мислитель П.О. Сорокін, аналізуючи соціальні явища людей, що живуть і взаємодіють в групі, зауважив, що людська поведінка складається з окремих різнорідних вчинків, які супроводжуються психічними переживаннями різного рівня й сили. Такий аналіз дасть ключ до пояснення тих зовнішніх актів, які носять найменування вчинків людини, із сукупності яких і складається його поведінка. Він говорив, що «із сукупності його вчинків створюється його поведінка; характер перших визначає собою й характер останнього. Ці акти за своїм конкретним видом настільки різнорідні й різноманітні, що немає жодної можливості хоча б приблизно перерахувати й описати їх. Проте ця конкретна різнорідність не заважає згрупувати всі ці вчинки в певні розряди й підвести їх під цілком певні нечисленні категорії. Можна вказати дві такі основні категорії, під які підійдуть усі вчинки людини. Одні акти людини є «роблення» чого-небудь, інші акти – «нероблення» чого-небудь. Будь-який конкретний акт підійде під одну із цих категорій» [21, с. 52].

Висновки. Психологічна безпека особистості, міцна публічна безпека, безпека суспільства – необхідні умови й органічні складові цивілізованого способу життя, успішного функціонування суспільства й держави, його інститутів. Публічна безпека включає відносини, які попереджають або усувають шкідливі для життя та здоров'я людини наслідки, які можуть бути заподіяні в результаті дій людей або штучним або природним джерелом підвищеної небезпеки. Відзначимо, що підвищення уваги до психологічних чинників забезпечення безпеки як особистості так і суспільства викликано тими кардинальними змінами, які відбуваються в Україні, зростанням активності мас, їх участі в мітингах, пікетуваннях, демонстраціях, а також і у військових діях.

Література

1. Приходько І.І Психологічна безпека персоналу екстремальних видів діяльності: концепція, трансформаційна модель, методологія дослідження. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. 2015 №4 (29).
2. Джагупов Г.В., Питання безпеки особистості при забезпеченні громадської безпеки / Г.В. Джагупов // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – 2015. – №35-2., Т.2. – С. 71-75.
3. Національна безпека України: історія і сучасність / під ред. О.М. Гончаренка. – К., 1993. – 82 с.
4. Васьковська В.П. Право людини на безпеку та конституційно-правовий механізм його забезпечення : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 / В.П. Васьковська. – Дніпропетровськ, 2006. – 224 с.
5. Варій М.Й. Психологія: Навчальний посібник / Для студ. вищ. навч. закладів. – К.: «Центр учбової літератури». – 2007. – 288 с.

6. Баева И.А. Психология безопасности: история, становление, перспективы. / Национальный психологический журнал. № 1 (2), Сентябрь 2007 г. С. 65-69.
7. Рыбалкин Н.Н. Философия безопасности: учебное пособие. – М.: МПСИ, 2006.
8. Мельник В. Безпека особи в системі загальної безпеки / Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Політологія, Соціологія, Філософія. Випуск 11, 2009 р. С. 45-49.
9. Асмолов А.Г. Психология личности: культурно-историческое понимание развития человека. – М., 2007.
10. Психологическая защищенность и психологическая безопасность современного человека. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://web.Ruscenter.Ru/cont2/baeva.doc>
11. Баева И.А. Психологическая безопасность как интегративная категория психологического исследования. // Материалы Всероссийской конференции «Психологическая культура и психологическая безопасность в образовании». – СПб, 2003.
12. Агузумцян, Р. В. Психологические аспекты безопасности личности /Р. В. Агузумцян Е. Б. Мурадян // Вестник практической психологии образования. – 2009. – № 1 (18). – С. 43-47.
13. Безопасность жизнедеятельности. – М., 2008.
14. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности / СПб.: Питер, 2003.
15. Психологічні фактори, що визначають безпеку людини. Психофізіологічні фактори небезпеки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://studfiles.net/preview/5342725/page:5/>
16. Березюк О.В., Лемешев М.С. Безпека життєдіяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmbt/berezyuk_bezpeka_zhittedyialnosti/23.htm
17. Антонян Ю.М. Личность преступника / Ю.М. Антонян, В.Н. Кудрявцев, В.Г. Эминов. – СПб. : Юридический центр. Пресс, 2004. – 364 с.
18. Тарарухін С.А. Вибрані твори : у 2 ч. / С.А. Тарарухін. – К. : Національна академія внутрішніх справ України, 2004–. – Ч. II: Кримінологія. Соціально-психологічні причини злочинів. – 2004. – 100 с.
19. Психология личности : сб. статей / сост. А.Б. Орлов. – 2-е изд., доп. – М. : ООО « Вопросы психологии», 2003. – 223 с.
20. Безпека суспільства у регіоні Румунія – Україна – Республіка Молдова: тристоронній підхід [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.gsbs.org.ua/wp-content/uploads/2008.pdf.
21. Сорокин П.А. Человек. Цивилизация. Общество / П.А. Сорокин ; общ. ред., сост. и предисл. А.Ю. Согомонов. – пер. с англ. – М. : Политиздат, 1992.

Транслітерація

1. Prykhodko I.I. Psykholohichna bezpeka personalu ekstremalnykh vydiv diialnosti: kontseptsiiia, transformatsiina model, metodolohiia doslidzhennia. Aktualni problemy sotsiolohii, psykholohii, pedahohiky. 2015 №4 (29).
2. Dzhahupov H.V., Pytannia bezpeky osobystosti pry zabezpechenni hromadskoi bezpeky / H.V. Dzhahupov // Naukovi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia «Pravo». – 2015. – №35-2., T.2. – S. 71-75.
3. Natsionalna bezpeka Ukrainy: istoriia i suchasnist / pid red. O.M. Honcharenka. – K., 1993. – 82 s.
4. Vaskovska V.P. Pravo liudyny na bezpeku ta konstytutsiino-pravovi mekhanizm yoho zabezpechennia : dys. ... kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.02 / V.P. Vaskovska. – Dnipropetrovsk, 2006. – 224 s.
5. Varii M.I. Psykholohiia: Navchalnyi posibnyk / Dlia stud. vyshch. navch. zakladiv. – K.: «Tsentr uchbovoi literatury». – 2007. – 288 s.
6. Baeva I.A. Psikhologiya bezopasnosti: istoriya, stanovlenie, perspektivy. / Natsionalnyi psikhologicheskii zhurnal. № 1 (2), Sentyabr 2007 g. S. 65-69.
7. Rybalkin N.N. Filosofiya bezopasnosti: uchebnoe posobie. – M.: MPSI, 2006.
8. Melnyk V. Bezpeka osoby v systemi zahalnoi bezpeky / Naukovi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriiia: Politolohiia, Sotsiolohiia, Filosofiiia. Vypusk 11, 2009 r. S. 45-49.
9. Asmolov A.G. Psikhologiya lichnosti: kulturno-istoricheskoe ponimanie razvitiya cheloveka. – M., 2007.
10. Psikhologicheskaya zashchishchennost i psikhologicheskaya bezopasnost sovremennogo cheloveka. [Yelektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : <http://web.Ruscenter.Ru/sont2/baeva.dos>
11. Baeva I.A. Psikhologicheskaya bezopasnost kak integrativnaya kategoriya psikhologicheskogo issledovaniya. // Materialy Vserossiyskoy konferentsii «Psikhologicheskaya kultura i psikhologicheskaya bezopasnost v obrazovanii». – SPb, 2003.
12. Aguzumtsyan, R. V. Psikhologicheskii aspekty bezopasnosti lichnosti /R. V. Aguzumtsyan Ye. B. Muradyan // Vestnik prakticheskoy psikhologii obrazovaniya. – 2009. – № 1 (18). – S. 43-47.
13. Bezopasnost zhiznedeyatelnosti. – M., 2008.
14. Khell L., Zigler D. Teorii lichnosti / SPb.: Piter, 2003.
15. Psykholohichni faktory, shcho vyznachaiut bezpeku liudyny. Psykhofiziolohichni faktory nebezpeky. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://studfiles.net/preview/5342725/page:5/>
16. Bereziuk O.V., Lemeshev M.S. Bezpeka zhyttiediialnosti [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmbt/berezyuk_bezpeka_zhityyediialnosti/23.htm

17. Antonyan Yu.M. Lichnost prestupnika / Yu.M. Antonyan, V.N. Kudryavtsev, V.G. Eminov. – SPb. : Yuridicheskiy tsentr. Press, 2004. – 364 s.
18. Tararukhin S.A. Vybrani tvory : u 2 ch. / S.A. Tararukhin. – K. : Natsionalna akademiia vnutrishnikh sprav Ukrainy, 2004–. – Ch. II: Kryminolohiia. Sotsialno-psykholohichni prychny zlochyniv. – 2004. – 100 s.
19. Psikhologiya lichnosti : sb. statey / sost. A.B. Orlov. – 2-e izd., dop. – M. : OOO « Voprosy psikhologii», 2003. – 223 s.
20. Bezpeka suspilstva u rehioni Rumuniia – Ukraina – Respublika Moldva: trystoronnii pidkhid [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : www.gsbs.org.ua/wp-content/uploads/2008.pdf.
21. Sorokin P.A. Chelovek. Tsvilizatsiya. Obshchestvo / P.A. Sorokin ; obshch. red., sost. i predisl. A.Yu. Sogomonov. – per. s angl. – M. : Politizdat, 1992.

Dzhahupov H.V.

INFLUENCE OF PSYCHOLOGICAL FACTORS OF PERSONAL SAFETY ON ENSURING SAFETY OF SOCIETY

The article is focused on personal safety, public safety, safety of society and in the country in the whole. The author of the article deals with issues related to the problem of psychological safety of a person. The problem of psychological safety is considered from the point of view of the systematic historical evolutionary approach. The author provides the definition of the term “psychological safety of an individual”. The author has analyzed psychological factors influencing the safety of a person; has raised the issue of globalization; has studied approaches to the understanding of such important concepts as safety, personal safety, public safety. The author has separately researched the category of safety. The author of the paper has noted that the issue of person’s safety is nowadays a priority in connection with the increase in the number of extreme events, including local armed conflicts, terrorist acts, man-made and natural disasters, interethnic and religious hatred, dissatisfaction with living conditions

It has been also noted that the foundations of ensuring public safety and public order in the state, as well as other institutions, are established by the Constitution of Ukraine. The author has paid attention to the current state, when Ukrainian society is experiencing a characteristic change in the perception of human rights and freedoms. Recently, there is a steady tendency in the world to strengthen negative socio-political factors, which is fully applied to Ukraine.

Key words: *psychological factors, psychological safety of a person, mental health, safety, personal safety, public safety, safety of society.*

Джагунов Григорій Володимирович – заступник декана з навчально-методичної роботи факультету №3 Харківського національного університету внутрішніх справ.